

Verantwoording IPO-verwerking 2021

Bij het Centraal Economisch Plan 2025 is het databestand voor het microsimulatiemodel Mimosi geactualiseerd.

Het model simuleert het besteedbaar inkomen van huishoudens.

Dit verantwoordingsdocument geeft een overzicht van de belangrijkste bewerkingen van de data en de daarbij gemaakte keuzes.

De effecten van de actualisatie op de ramingsuitkomsten zijn beperkt.

Het nieuwe databestand is een maatwerktabel van het CBS specifiek voor Mimosi, waarin gegevens over 2021 uit verschillende bronnen zijn gecombineerd.

Het CPB heeft correcties uitgevoerd vanwege corona.

CPB - februari 2025

Inleiding

Bij het Centraal Economisch Plan 2025 (CEP 2025) is de databron voor het microsimulatiemodel Mimosi geactualiseerd en geldt jaargang 2021 als basis. Het CPB maakt in de ramingen en doorrekeningen gebruik van microsimulatiemodellen. Voor de sociale zekerheid, de koopkracht en de armoede gebeurt dat met het microsimulatiemodel Mimosi. Het model simuleert het besteedbaar inkomen van huishoudens.¹ De microdata die ten grondslag liggen aan Mimosi worden ontleend aan het CBS Inkomenspanelonderzoek (IPO). Sinds de ramingen in de juniraming 2021 (KMEV 2022) diende jaargang 2018 van het IPO als basis.

De uitkomsten van Mimosi worden nauwkeuriger door 2021 in plaats van 2018 als basisjaar te nemen. De microdata geven een actueler beeld, waardoor de nauwkeurigheid van de ramingen beter is. Het CPB heeft wel aanvullende bewerkingen moeten doen voordat de geleverde microdata ingezet konden worden in Mimosi. Dit verantwoordingsdocument geeft een overzicht van de belangrijkste bewerkingen, de gemaakte keuzes en wat de overstap betekent voor de uitkomsten.

Inkomenspanelonderzoek

Het Inkomenspanelonderzoek (IPO) is een representatief steekproefonderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over de samenstelling en verdeling van inkomens van personen en huishoudens in Nederland. De steekproef bestaat uit ongeveer 104 dzd huishoudens en al hun leden die op 1 januari van het betreffende jaar in Nederland woonachtig zijn. Zo werden in 2021 voor ongeveer 292 dzd personen de inkomensgegevens verzameld. Door het gebruik van weegfactoren geeft het IPO een representatief beeld van de gehele Nederlandse bevolking.

Specifiek voor Mimosi levert het CBS aan het CPB een maatwerktabel waarin verschillende bronnen met elkaar gecombineerd worden. Vanuit de inkomens- en vermogensstatistiek gaat het om gegevens over onder andere lonen, uitkeringen, toeslagen en vermogen. Daarnaast zijn ook gegevens geleverd over de kosten en gebruikte uren van diverse vormen van kinderopvang, woning- en huurwaarde en de betaalde huur. Ook zijn diverse variabelen toegevoegd over zorgkosten, waaronder de tegemoetkoming specifieke zorgkosten. Tot slot is informatie toegevoegd over bijzondere beloningen, gewerkte uren, overwerkuren, en basisloon. Alle data zijn door het CBS geanonimiseerd voordat ze aan het CPB zijn geleverd. Aanvullend heeft SZW een update van de bruto zorgkosten geleverd op basis van data van Vektis. Die data zijn nodig om de spreiding van zorgkosten in kaart te brengen.²

Ten opzichte van de vorige keer zijn de huurgegevens beter beschikbaar. In het IPO-bestand over 2018 ontbrak voor ongeveer de helft van de huurders een waarneming, omdat er alleen informatie beschikbaar was van huishoudens die huurtoeslag ontvingen. Met de nieuwe dataset hebben we voor ongeveer 90% van de huurders een waarneming, omdat er nu ook informatie beschikbaar is over huishoudens die geen huurtoeslag ontvingen. Het resterende deel schatten we bij.

Omdat het een aantal jaren duurt voordat de aangiftes bij de Belastingdienst definitief zijn, met name die van zelfstandigen, werken we met het jaar 2021 als basisjaar. Het jaar 2021 is wel een coronajaar. Idealiter zou het CPB daarom willen werken met een recentere jaargang om zo corona-effecten in de data uit te

---

¹ Zie Koot, P. et al. (2016), *MIMOSI: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht* (CPB Achtergronddocument) ([link](#)).

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2025/01/07/publicatie-update-zorgkosten-in-mimosi>

sluiten, maar dat zou betekenen dat de verlegging van het basisjaar pas op een later moment kan plaatsvinden. Daarom is ervoor gekozen om het basisjaar toch te verleggen naar 2021 om het verschil tussen de ramingsjaren en het basisjaar niet te veel te laten oplopen.

Correcties vanwege corona

Omdat 2021 een coronajaar is, moesten er enkele extra bewerkingen gedaan worden op het IPO-bestand.

Dat is nodig, omdat we ramingen maken op jaren waarin er geen corona is. Er is in die jaren bijvoorbeeld geen sprake van specifieke inkomensondersteuning voor zelfstandigen of verplichte sluitingen van winkels en horeca en ook kinderdagverblijven zijn het hele jaar open. Voor vijf onderwerpen is uitgezocht of een aanpassing nodig was en hoe die eruit moest zien. Dit betreffen de kinderopvang, het inkomen van zelfstandigen, de zorgbonus, de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). De Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid (NOW) was al verwerkt in Mimosi.

De TOZO, de TVL en de eenmalige zorgbonus worden buiten beschouwing gelaten voor de ramingen. In

Mimosi nemen we eenmalige uitkeringen niet mee in latere jaren. Inkomsten uit de TVL en de TOZO zijn daarom verwijderd uit de aangeleverde dataset. De eenmalige zorgbonus was daarin niet opgenomen en daarom was voor die regeling geen correctie nodig. Vanwege het eenmalige karakter van de drie regelingen hebben we aangenomen dat mensen het aantal uren dat zij werken niet hebben aangepast. De keuze om de drie regelingen buiten beschouwing te laten, is niet van invloed op de koopkracht- en armoederamingen voor latere jaren.

De NOW is opgenomen in de microdata. Door de verplichte sluiting van onder andere winkels en horeca hebben mensen minder uren gewerkt dan dat zij betaald hebben gekregen. Het verschil tussen het aantal gewerkte uren en het aantal betaalde uren is de NOW. Deze regeling vult de inkomsten uit gewerkte uren aan. Op basis van het IPO 2018 was in de raming op basis van CBS-informatie al een schatting opgenomen van inkomsten uit de NOW, omdat over die uren belasting berekend wordt in Mimosi. In het IPO 2021 zijn de daadwerkelijk betaalde uren opgenomen. De NOW is dus meegenomen in de cijfers. Omdat ook over de NOW belasting is verschuldigd, was een correctie niet nodig. Voor latere jaren gaat dit goed, omdat de betaalde uren de basis vormen voor de ramingen in de jaren zonder corona.

Voor de kinderopvang zijn geen aanpassingen doorgevoerd. De aangeleverde microdata zijn de contracturen. Dit zijn voor sommige huishoudens meer uren dan de daadwerkelijk afgenomen uren vanwege de sluiting van de kinderopvang. Het kan in de praktijk dus voorkomen dat een huishouden minder uren gebruikmaakte van de kinderopvang dan contractueel vastgelegd. Er zijn geen gegevens bekend over de afgenomen uren. Dat is geen probleem voor de Mimosi-berekeningen, omdat we met informatie over de contracturen betere ramingen kunnen maken. Daarom is besloten om geen correctie door te voeren. Voor huishoudens die in 2021 voor het eerst kinderopvang afnamen, is het mogelijk dat zij een contract voor een lager aantal uur afsloten dan zij in een situatie zonder corona zouden doen. Het is niet mogelijk om hiervoor te corrigeren, omdat niet bekend is voor welke huishoudens dit geldt. De vergoeding die ouders ontvingen voor de sluiting van de opvang zit niet in de aangeleverde microdata en is vanwege het eenmalige karakter ook niet toegevoegd.

Het inkomen van zelfstandigen is ongewijzigd overgenomen. Het inkomen van zelfstandigen kan gedurende de coronaperiode afwijken van het inkomen in latere jaren, meer dan het inkomen van de meeste andere groepen. In de Mimosi-berekeningen vormt het inkomen in het basisjaar het startpunt voor het inkomen in latere jaren. Toch is hier geen correctie doorgevoerd. Ten eerste liet de vergelijking van het daadwerkelijke bruto-inkomen uit onderneming met de realisatiecijfers uit 2019 en 2020 een normale trend van het inkomen zien. Ten tweede is uit de microdata niet op te maken welke huishoudens te maken hadden

met wegvallen van inkomen door corona, waardoor een correctie op huishoudniveau niet mogelijk was. Om die twee redenen is besloten het inkomen van zelfstandigen niet aan te passen.

Verschillen in de uitkomsten

De implementatie van het nieuwe, door het CPB bewerkte, IPO-bestand is uitvoerig getest. We hebben testen gedaan op beleidsvarianten (zoals aanpassingen van belastingen en toeslagen) en veranderende macro-economische omstandigheden (zoals lonen en inflatie). De verschillen tussen uitkomsten van modelberekeningen op basis van het IPO-bestand uit 2021 en 2018 zijn beperkt. De resterende verschillen zijn goed verklaarbaar vanuit de verbeterde microdata.

De koopkrachtcijfers laten over de hele linie slechts kleine verschillen zien met de gepubliceerde cijfers van CEP 2024. In de eerste jaren tot en met 2025 zijn de verschillen iets groter. Het gaat dan om afwijkingen tot 0,3%-punt zowel naar boven (2022) als naar beneden (2025) bij de uitkeringsgerechtigden. Kijkend naar alle huishoudens zijn er in deze periode geen verschillen met de gepubliceerde cijfers. Vanaf 2026 is bij alle groepen de maximale afwijking 0,1%-punt naar boven of beneden. Er zijn dus verschillen, maar aangezien we gebruik maken van recentere data, kunnen we een betere inschatting maken van de koopkrachtontwikkeling van deze jaren dan in het verleden met oudere data.

De verschillen bij de armoedecijfers zijn wat groter, vooral bij kinderarmoede. De grootste verschillen (0,5% tot 0,7% naar boven bij kinderarmoede) zitten in de eerste jaren tot 2023. Het gaat hierbij om verschillen in armoedecijfers met de oude definitie³ zoals gepubliceerd bij CEP 2024. Vanaf 2024 tot en met 2028 gaat het om verschillen van maximaal 0,2% naar boven bij het aantal personen in armoede. Bij kinderarmoede zijn de maximale verschillen vanaf 2024 0,1% naar boven. Na 2028 liggen de nieuwe armoedecijfers van zowel het aantal personen in armoede als kinderarmoede maximaal 0,3% hoger dan bij het CEP 2024. Vanaf het CEP 2025 is het CPB overgegaan naar de nieuwe armoedefinitie. Voor deze nieuwe definitie hebben we in het verleden geen ramingen gemaakt, en is het in beeld brengen van verschillen daarom niet mogelijk.

De update van het IPO-bestand heeft ook invloed op de ramingen van de sociale zekerheid. Het gaat daarbij om de uitkeringen en voorzieningen plus de financiering hiervan via belastingen en premies. Er zijn testen gedaan waarbij bijvoorbeeld relevante premie- en belastingtarieven zijn aangepast. Andere testen die gedaan zijn, zijn onder andere het bevriezen van de uitkeringen en het aanpassen van parameters voor de AOW en de bijstand. De verschillen zijn beperkt en goed verklaarbaar vanuit de verbeterde microdata.

---

³ Griffioen, E. en I. Deinum (20220), *Ramingsmethodiek armoederaming* ([link](#)).